

Het gonst rondom het Friese popwereldje. Het is niet alleen het geluid van de vele gitaarversterkers die staan te wachten op de volgende briljante akkoordenreeks van weer een talentvolle jonge muzikant, het is ook het geluid van de tekstverwerkers en radioapparatuur van de media. Want de Friese pop bloeit als nooit tevoren. Het aantal bands neemt steeds meer toe en daaronder zijn er verscheidene die de vergelijking met groepen uit de rest van het land (of zelfs daarbuiten...) ruimschoots kunnen doorstaan. Groepen als Christ In Concrete, Weekend At Waikiki, The Visitor, It Dockumer Lokaeltje, Umberto Di Bosso e Compadres en Kobus Gaat Naar Appelscha zijn druk doende om het te gaan maken. Daarbij manifesteren ze zich ook met platen; de laatste tijd verschijnen nieuwe elpees met de regelmaat van de klok. Hoe zit dat eigenlijk met de zogeheten „Friese Bries“? Wat zijn de oorzaken van dit opmerkelijke verschijnsel? Hoe reageren de media erop? En hoe gaan de muzikanten om met de door de media opgeroepen verwachtingen? Met een rondgang langs een aantal betrokkenen hopen we op deze vragen een antwoord te krijgen.

Door Jacob Haagsma

Afgelopen zomer verschenen in de muziekbladen Oor en Vinyl bijna tegelijk uitgebreide overzicht-artikelen over de bloeiende Friese pop. De schrijver van het Oor-artikel, de Groninger Bas Cordewener, gebruikte voor het eerst het begrip Friese Bries en deze fraai rijmende term wordt inmiddels vrij algemeen gebruikt om de huidige hausse in de Friese muziek mee aan te duiden. Deze artikelen mogen dan in komkomertijd zijn ontstaan, ze bevestigden wel voor het oog van het hele land dat er hier iets aan de hand is. Want dat dat zo is, daar is iedereen het wel over eens. Een nuttige vraag in dit verband is: Hoe heeft het zo ver kunnen komen?

Een veelgenoemde factor is de redelijke infrastructuur in Friesland. Er is een aantal zalen waar jonge Friese bands terecht kunnen, hoewel dat ook weer niet overdreven mag worden. Dan is er nog Radio Fryslân, die in het jongerenprogramma muziek van Friese bands laat horen, en de pers die het gebeuren redelijk volgt. Verder is er de Kleine Prijs van Sneek, de talentenjacht die ieder jaar door het Bolwerk in Sneek wordt georganiseerd. Deze Kleine Prijs is zo niet het startpunt, dan wel een belangrijke katalysator geweest in de carrière van bijvoorbeeld Brimstone, Kobus Gaat Naar Appelscha en Christ In Concrete, de winnaars van respectievelijk '84, '85 en '86. Om maar niet te spreken van al die bands die pas tijdens de voorrondes hun debuut maakten, voor wie de Kleine Prijs dus in letterlijke zin een startpunt was.

Niet onbelangrijk is de aanwezigheid van twee onafhankelijke platenlabels hier, zodat bands hun muziek vrij gemakkelijk op de plaat vast konden leggen. Dat is van belang, want „anders gaan hun verlichtingen voor de rest van Nederland verloren“, aldus popjournalist Jan Vollaard, medewerker van Oor en NRC-Handelsblad. Die labels houden het ongewoon lang vol: Top Hole Records in Langezaag al zeven jaar, terwijl het in Leeuwarden gevestigde Universe/Sound And Vision-concern van Wobbe van Seijen ruim zestien jaar in de running is.

Dat getuigt van doorzettingsvermogen. En van doorzetters moet de Friese pop het hebben. Jos Hayer van Tophole: „Zo is het ook met bijvoorbeeld The Visitor en, tjá, mijn eigen groep Social Security. Het zijn toch mensen die hoe dan ook blijven doorgaan. Net als bijvoorbeeld poppromotor Fred Zijlstra en manager Jan ten Boom, mensen aan wie het gebeuren hier ook veel te danken heeft gehad.“ Hayer wijst op enkele andere factoren. „Zo is er de Spitsbergen-studio in Zuidwolde, een goede studio vlakbij waar we gemakkelijk terecht kunnen. En verder moet je het belang van Michiel Hoogenboezem (radiotechnicus bij Radio Fryslân en VARA en platenproducer, red.) niet onderschatten. Die man heeft aardig wat Friese bandjes bij de VARA gearachuteerd.“

Welwillender

Hayers collega Wobbe van Seijen heeft een originele kijk op de zaak. „Het is natuurlijk een combinatie van factoren, maar ik geloof vast dat door dingen als de Elfstedentocht en de overdekte ijshal in Heerenveen het imago van Friesland in de rest van het land enorm verbeterd is. We worden gewoon veel serieuzer genomen. Als ik vroeger ergens kwam met m'n koffertje vol platen keken ze je bijna weg, terwijl het nu meer gaat van: Aha, Friese pop, laat maar eens horen. Ze staan veel welwillender tegenover het produkt.“

Min of meer parallel aan de bloei in de Friese pop zien we een toename van concerten van meer of minder gerenommeerde buitenlandse bands in Friesland. Zou

dat van invloed zijn geweest? Peter Sijbenga van It Dockumer Lokaeltje: „Ik geloof niet dat je kunt spreken van directe beïnvloeding, maar er is misschien wel sprake van een indirecte invloed. Want het werkt wel motiverend als Friese en buitenlandse bands door elkaar op dezelfde podia spelen. Als jouw band op hetzelfde podium staat waar een week eerder The Fall stond, versterkt dat je zelfvertrouwen. Daarom is het prima dat er op het Sneekwavenfestival altijd een of twee Friese bands spelen. Christ In Concrete in hetzelfde programma als The Ramones, dat is toch fantastisch. Nog mooier zou het zijn geweest als de recensenten van de landelijke pers toen op tijd waren gekomen, zodat ze ook over Christ In Concrete hadden kunnen schrijven...“

Eigen karakter

Onvermijdelijk komt het al of niet vermeende eigen karakter van de Friezen ter sprake. Gertjan van Schoonhoven, auteur van het eerder genoemde Vinyl-artikel en Groninger: „Volgens mij vertonen die Friezen wel degelijk een eigen karakter. Ze zijn niet zo snel tevreden met wat ze bereikt hebben. En ze hebben een hekel aan valse pretenties.“ „Het is misschien toch een kwestie van volksaard. Of nee, schrijf dat maar niet op. Maar ze hebben een zekere trots, een zeker zelfvertrouwen. Ze weten wat ze willen,“ aldus Wierd Duk, die in verschillende opzichten een interessante dubbelpositie inneemt. Hij forenst al enkele jaren op en neer tussen zijn woonplaats Groningen en Gauw om te bassen bij The Visitor. Daarnaast is hij popjournalist bij Vinyl en het Nieuwsblad van het Noorden. „Wat mij opvalt is dat bands hier heel volwassen met muziek omgaan. Heel relaxed ook. Er is een goede onderlinge verstandhouding. Dat geldt althans voor onze scene, zeg maar: The Visitor, Christ In Concrete, Umberto. En Weekend At Waikiki, die mag je er ook wel bij rekenen. We zijn sterk betrokken bij elkaars muziek en dan zie je dat onze gitarist Brian van Montfoort de platen van Umberto produceert en dat Umberto-zanger Lammert Voos de productie van de Christ In Concrete-elpee doet. Verder valt me op dat veel bands in bijvoorbeeld Groningen heel verkrampd op zoek zijn naar die ene hit. Ook dat is in Friesland anders: hier werken ze meer aan een oeuvre, een repertoire met een eigen gezicht.“

En in hoeverre werkt dat eigen karakter door in de muziek? Kun je spreken van een eigen Friese stijl? Gertjan van Schoonhoven: „De muzikanten nemen zelf vaak het woord 'heftig' in de mond, maar dat is natuurlijk maar een vaag begrip. Ik hou het op een zekere rauwheid, maar wel op een verzorgde manier. Stijlvolle rauwheid.“ Wierd Duk: „Friezen laten zelfs synthesizers heftig klinken.“ Blijkens een recensie van The Visitor in een landelijk avondblad kreeg de betreffende recensent visioenen van grazige Friese weiden.

Is die Friese stijl dan geografisch bepaald? Kun je aan een band horen dat hij uit Friesland komt? „Onzin“, meent Gerard J. Walhof, programmamaker bij de VPRO-radio. „Hetzelfde wordt tegenwoordig wel gezegd van Nieuw-Zeeland, waar veel bands zijn met een licht psychedelisch geluid. Maar wat er in werkelijkheid is gebeurd is dat er op een gegeven moment een band in die stijl begon te spelen. En vooral als verder niet zoveel groepen zijn, ontstaat er al snel een scene rond die band en daar komen ook weer bands uit voort die beïnvloed zijn door die 'oerband'. Iets dergelijks is in Friesland ook aan de hand geweest, waarbij The Visitor misschien die rol van oergroep vervulde. Dus dat je uit de muziek van een groep kunt afleiden waar

hij vandaan komt, nee, dat geloof ik niet.“

Zoals we zagen laat de „Friese Bries“ ook de landelijke media niet onberoerd. Het zijn vooral de VPRO-radio en -tv (Jonge Helden!), de VARA-radio en de bladen Oor en Vinyl die het een ander aan Friese bands doen, zij het dat de een wat bedachtzamer te werk gaat dan de ander. „Wij hebben niet de behoefte om er onmiddellijk bovenop te springen,“ zegt Jan-Maarten de Winter, hoofdredacteur van Oor, „de meningen over het verschijnsel zijn bij ons verdeeld. Je moet uitkijken dat je de zaak niet opblaast, want daar is uiteindelijk niemand mee geïnteresseerd. We zijn dan ook niet extra gespitst op wat er uit Friesland komt, maar als er iets bijzonders gebeurt, signaleren we dat natuurlijk.“

De onderwerpkeuze verloopt bij Oor vrij overdacht. „Als we ergens aandacht aan willen besteden dan moet dat door meerdere mensen in de medewerkersvergadering gedragen worden. Dat voorkomt al te impulsieve uitingen. Maar gelukkig beschikken onze medewerkers over een gezonde dosis zelfkritiek.“ Bij Oor wordt per type stuk - verhaal, elpee-recensie, concertrecensie - bepaald waarover geschreven wordt en door wie. „Het is bijvoorbeeld niet zo dat we alle Friese bands laten 'coveren' door Bas Cordewener, onze man in het Noorden. Als dat wel het geval zou zijn, heb je al gauw kans op een wat dorps sfeer, en dat maakt het moeilijk om afstand te nemen. Bovendien heeft Bas ook zijn eigen muzikale voorkeuren, waardoor hij dingen over het hoofd zou kunnen zien.“

Over recensies: „Recenseren is een ingewikkelde zaak. Je geeft

Friese pop bloeit als nooit tevoren

een definitief oordeel over het werk van een artiest en dus moet je dat ook goed doen. Je moet er over twee jaar nog achter kunnen staan. Daarom is het van belang dat je als schrijver afstand kunt nemen van de groep waarover je schrijft. Als een groep te veel vast komt te zitten aan een bepaalde schrijver kan dat een reden zijn om die groep de volgende keer door iemand anders te laten doen.“

Bij het blad Vinyl gaat het erigszins anders toe. Hoofdredacteur Joost Niemöller zegt zelf weinig af te weten van Friese bands en verwijst door naar Gertjan van Schoonhoven, bij wie de meeste Friese platen terechtkomen. „Want een band moet eerst wel iets tastbaars gedaan hebben, zoals een plaat, anders heeft het weinig zin om er aandacht aan te besteden,“ aldus Gertjan, „en omdat Vinyl een maandblad is en dus niet zo actueel kan zijn, is het niet zinvol om concerten te gaan recenseren.“ Hij gaat niet echt op zoek naar nieuws uit het Friese, maar „als je met mensen uit die hoek praat kom je er snel genoeg achter als er iets bijzonders aan de hand is.“ Ook Gertjan benadrukt dat de media wel kritisch moeten blijven. „Vooral de landelijke media hebben wel eens de neiging om Columbusje te willen spelen. Vandaar ook de huidige belangstelling voor Nieuwzeelandse pop, terwijl ik me afvraag of zo'n Nieuwzeelandse groep als The Chills nu zoveel beter is als de beste Friese bands.“

Hype

In het kader van de „Friese Bries“ wordt weleens gesproken van een „hype“ en de vingers

gaan dan vooral in de richting van de VPRO/It Dockumer Lokaeltje-connectie. Over die groep wordt bij de VPRO-radio bijzonder enthousiast gedaan en ze waren onlangs zelfs te zien in het tv-programma Jonge Helden. Is dit een hype? En wat is dat eigenlijk? Peter Sijbenga van It Dockumer Lokaeltje zal het zelf wel weten: „Een cultureel verschijnsel waaraan onevenredig veel publiciteit gegeven wordt. Iets dat de moeite waard is krijgt natuurlijk altijd spontane aandacht, maar bij een hype doen de media er nog een schepje bovenop. Zo zie ik het tenminste. En ja, dan zou het inderdaad kunnen dat wij het slachtoffer zijn van zoets. Maar ik kan natuurlijk geen vergelijking trekken, want dit is de eerste hype die ik bewust meemaak.“

Fons Dellen, presentator van de VPRO-radioprogramma's De Wilde Wereld en Backline en fan van It Dockumer Lokaeltje, wast zijn handen in onschuld. „Ik vind ze gewoon hartstikke goed! It Dockumer Lokaeltje is gewoon een geval apart. Die plaat van ze staat los van welke Friese Bries dan ook. En een hype, een hype, daar versta ik eerder iets onder wat door de platenmaatschappij wordt gepusht en dat is hier niet zo. Ze hebben de laatste tijd wel wat veel publiciteit gehad, maar dat kwam toevallig zo uit: we hadden al lang van te voren een sessie met ze gepland voor Backline en in diezelfde tijd zouden ze bij Jonge Helden komen. Naar aanleiding daarvan schreef ik een stukje voor de VPRO-gids en ik tipte de jongens van Vinyl, dat die ook iets aan It Dockumer Lokaeltje moesten doen. In diezelfde tijd kwam hun mini-elpee uit, wat ook weer extra

publiciteit opleverde en zo is het gegaan.“

Vergissing

Maar toch ontkomt de argeloze luisteraar niet helemaal aan de indruk dat de VPRO met opzet veel aan Friese bands doet. In het live-programma Backline waren al eerder Kobus Gaat Naar Appelscha, The Pin Baskets en Press Darlings te gast. Nu is dat Press Darlings een leuk groepje, maar om ze nu meteen een half uur lang live op de radio te gooien... Fons: „Press Darlings is achteraf een vergissing geweest. Ze hadden een aardig bandje in elkaar gedraaid en op grond daarvan hadden we ze uitgenodigd. Maar live vielen ze tegen. Maar ik zweer je dat ik, toen ik die demo hoorde, niet wist dat ze uit Leeuwarden kwamen, echt niet!“ Backline-collega Gerard J. Walhof: „Als we de Friese pop zouden willen hypen zouden we alles wat uit Friesland komt wel kritiekloos draaien. Maar bijvoorbeeld de nieuwe single van Kobus draaien we niet, simpelweg omdat we die niet goed vinden.“ Fons: „Zeg, ken jij MOG uit Leeuwarden? Die EP van ze vind ik te gek, maar dat kan ik eigenlijk niet meer draaien, want hij is al ruim een half jaar oud. Of eh... zullen we daar de volgende hype van maken?“

„Ik vind Fons een schat van een jongen, maar hij maakt zich er weleens een beetje gemakkelijk vanaf,“ zegt Peter Sijbenga op zijn beurt. En over de publiciteit rond zijn groep: „Ik heb het volste vertrouwen in de kwaliteiten van onze muziek, maar wat er nu met ons gebeurt heeft niet alleen met de muziek te maken. In de alternatieve scene zit men schreeuwend

verlegen om nieuwe dingen. Neem nou die nieuwe lichte Engelse independent-bands: er zitten leuke dingen bij maar het hele gebeuren krijgt net iets meer aandacht dan zou hoeven. En zo is het met ons ook een beetje.“

Maar wij hebben hier niet echt naar toegewerkt, dus als al die commotie rondom de Friese Bries straks over is, dan is dat voor ons niet erg. Maar bands als Kobus en Umberto werken er veel harder voor en voor hen zou het jammer zijn. Misschien ben ik wel te wantrouwend ten opzichte van het Friese Bries-gedoe, hoor. Maar ik heb het idee dat de mensen in de media zich niet altijd bewust zijn van hun verantwoordelijkheid. Ik verdenk ze er weleens van dat ze zo nu en dan een blik regio opentrekken.“

Duitsland

Jos Hayer, op wiens Top Hole-label de mini-elpee *It Dockumer Lokaeltje Wil Met U Neuken* uitkwam, over het verschijnsel hype: „Ach, de VPRO heeft elke week een nieuwe hype. Er zijn altijd hypes en dat is ook nodig. Dat houdt de boel in beweging.“ Wobbe van Seijen: „Het kan wel waar zijn dat het allemaal maar een hype is, maar dat moeten we dan onderstrepen door goede produkten af te leveren. Zo kunnen we laten zien dat we iets te bieden hebben. En dat kan, want de kwaliteit van de Friese pop is gewoon veel hoger dan een aantal jaren geleden. Het gekke is dat het publiek in Friesland zelf dat niet door schijnt te hebben. Friese platen lopen hier relatief gezien veel minder goed dan daarbuiten. De platen van Umberto worden door de meeste platenzaken hier niet eens ingekocht. Nee, dan verwacht ik meer van bijvoorbeeld Duitsland, waar de Kobus-platen nu ook uit gaan komen.“ Die ervaring deelt Jos: „In Heerenveen kan iedereen de nummers van Social Security uit zijn hoofd fluiten, terwijl die platen hier helemaal niet zo goed zijn verkocht. Er zal wel veel gekopieerd worden.“

Is er bij de Friese labels nog ruimte voor nieuwe groepen? Van Seijen frons de wenkbrauwen: „Ik krijg veel bandjes opgestuurd en er zitten leuke dingen bij, maar eigenlijk zijn drie à vier groepen op mijn label wel het maximum, wil ik het goed doen. Anders wordt het te veel en dan vernispet de boel.“ Hayer: „Ik kan ook niet te veel uitbrengen, je kunt moeilijk alles doen. Ik heb ook stapels bandjes liggen, maar mijn indruk is dat de meeste groepen nog wat moeten groeien. Anderzijds is het wel zo dat hoe meer je uitbrengt, hoe interessanter het is. Je wordt serieuzer genomen. Dus als zich iets goeds aandient, sta ik er voor open.“

Nieuw talent

Krijgen de in dit artikel genoemde groepen nog gezelschap van een nieuwe lichte talent? Dat zal wel blijken bij de Kleine Prijs van Sneek, die ook dit jaar weer wordt gehouden en die tot nu toe steeds talent voortgebracht heeft. De inschrijving is nog niet eens begonnen, maar „de eerste bandjes zijn al binnen“, aldus Gert Schouten, lid van de programmacommissie van het Bolwerk in Sneek. Het Bolwerk krijgt veel lof toegewaaid omdat ze daar zo veel voor de Friese pop doen. „Ja, dat is zo, dat ga ik niet ontkennen. Andere zalen, voor zover die er al zijn, deden het niet, maar wij hebben er altijd in geloofd en daarom hebben we Friese bands steeds kansen gegeven. Als je een jaar of vier geleden deze opleving voorspeld had, was je al eerder gekielhaald.“ Hoe belangrijk het Bolwerk ook is voor de Friese popscene, toch pakken zich donkere wolken samen boven deze voormalige school. „Heel donkere wolken. Er dreigen volgend jaar zeer forse kortingen op de gemeentebegroting. En pop is nu eenmaal niet iets waar je als politicus mee scoort. Ze zien het als ontspanning en dat is voor de politiek niet interessant. Het Bolwerk ontwikkelt zich steeds meer tot een cultuurocentrum, maar toch vallen we nog steeds onder Welzijn. En daar gaan de klappen vallen. Maar we zullen ons er hard tegen verzetten.“

Maar verder gaat het dus prima met de Friese pop. Toch past hier een kanttekening. De groepen waar het hier om gaat, de groepen die nu in de lift zitten, zijn zeker de meest talentvolle en originele van deze provincie. Maar er lopen heel veel groepen rond die niet profiteren van de huidige hausse. Omdat ze talent en originaliteit te kort komen, maar ook omdat hun muziek niet actueel genoeg is voor de snelle wereld van de media. Of, om met zanger Johannes Nicola van Nog Niks te spreken: „Als er al een Friese Bries is, dan waait die zeker niet hier!“ En dat terwijl het toch aardig tocht in hun oefenruimte.